

**K VÝCHODISKÁM PRIESKUMU PROCESNÝCH USTANOVENÍ V KONANÍ O SÚLADE
PRÁVNÝCH PREDPISOV**

I. Určitým špecifikom procesných predpisov (pravidiel regulujúcich spôsoby a formy uplatnenia práv pred orgánmi verejnej moci) je ich osobitná povaha prejavujúca sa v tom, že tieto pravidlá nie sú nevyhnutne podmienené svojím hlbším stupňom účelnosti, ale spravidla sú podmienené iba spravodlivosťou (v podobe presadenia rovnosti) alebo právnou istotou; formálny charakter procesných noriem však zároveň neznamená ich hodnotovú vyprázdnenosť. Rovnaké zaobchádzanie so stranami sporu je vyjadrením základného a nenahraditeľného všeobecného právneho princípu, v ktorom sa odráža aristotelovská myšlienka, že v rovnakých prípadoch má byť postupované rovnako a v nerovnakých prípadoch rozdielne.

II. Regulácia uplatňovania práv v súdnom konaní so sebou prináša aj určité negatívne externality v podobe straty práva, pričom len táto okolnosť v zásade nesignalizuje problém s ústavnou relevanciou, keďže taký stav je prirodzenou súčasťou a zároveň aj podstatou regulácie ľudského konania. O ústavnoprávne významnom rozmere by bolo možné v zásade uvažovať vtedy, ak by spôsob regulácie prinášal zásadné systémové problémy.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 10/2023 z 24. januára 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Libora Duřu (sudca spravodajca), Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **Okresného súdu Banská Bystrica**, zastúpeného samosudcom JUDr. Romanom Dulom, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínamom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd za účasti vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania takto

r o z h o d o l :

1. Zmenu návrhu **n e p r i p ú š ť a** .
2. Návrhu Okresného súdu Banská Bystrica **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 9. júna 2023 doručený návrh Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a čl. 144 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 (ďalej aj „napadnuté ustanovenia“) zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínamom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon o upomínacom konaní“ s čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“). V návrhu na začatie konania navrhovateľ zároveň navrhoval, aby ústavný súd rozhodol o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení.

2. Uznesením sp. zn. PL. ÚS 10/2023 zo 6. septembra 2023 ústavný súd návrh navrhovateľa v časti namietaného nesúladu napadnutých ustanovení prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu. Ústavný súd rovnakým uznesením nevyhovel návrhu navrhovateľa na pozastavenie účinnosti ním označených ustanovení.

3. Navrhovateľ vo svojom (pôvodnom) návrhu z 31. mája 2023 uvádza, že je súdom, ktorý je kauzálnne príslušný na upomínacie konanie podľa zákona o upomínacom konaní, pričom podľa napadnutých ustanovení odmieta odpory, ktoré sú podané elektronickými prostriedkami, ale nie prostredníctvom na to určeného elektronického formulára. K odmietaniu odporov dochádza len z uvedeného formálneho dôvodu, teda bez skúmania vecnej odôvodnenosti odporu.

4. Dotknuté ustanovenia znejú:

- § 12 ods. 1 písm. c): *Súd bez toho, aby vyzýval žalobcu na vyjadrenie, odmietne odpor podaný elektronickými prostriedkami inak ako podľa § 11 ods. 2.*

- § 11 ods. 2: *Ak sa odpor podáva elektronickými prostriedkami, musí byť podaný prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný podľa osobitného predpisu.*

5. Okresný súd zastáva názor, že napadnuté ustanovenia sú jednoznačné a neumožňujú iný ústavne konformný výklad, pričom výlučne od napadnutých ustanovení závisí rozhodnutie v piatich konaniach vedených na okresnom súde pod sp. zn. 23Up/1496/2022, sp. zn. 38Up/410/2022, sp. zn. 24Up/77/2023, sp. zn. 27Up/1454/2022 a sp. zn. 26Up/360/2023, v ktorých došlo k odmietnutiu odporov žalovaných podaných elektronicky, ale nie prostredníctvom na to určeného elektronického formulára.

6. Navrhovateľ svoj návrh odôvodňuje predovšetkým tým, že napadnuté ustanovenia nemajú racionálny základ, sú samoúčelné, a preto sú v rozpore s princípom právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Podľa jeho názoru týmto postupom v súlade s napadnutými ustanoveniami dochádza k strate sporu bez toho, aby sa súd po vecnej stránke zaoberal obranou žalovaného, čím dochádza k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Táto strata sporu zároveň znamená vznik exekučného titulu, v dôsledku čoho môže byť v následnom exekučnom konaní zasiahnuté do práva na ochranu majetku žalovaných podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

7. Okresný súd ďalej tvrdí, že napadnuté ustanovenia vyžadujú odmietnutie aj vecne odôvodneného odporu podaného elektronickými prostriedkami, ak nebol podaný na predpísanom formulári. Pritom formulár nemá v prípade odporu obdobný prínos ako v prípade návrhu na vydanie platobného rozkazu, keďže pri odpore nedochádza k automatizovanému spracovaniu údajov uvedených vo formulári odporu informačným

systémom okresného súdu. Tým sa stráca jeden z hlavných účelov, pre ktorý boli formuláre zavedené. V tejto súvislosti poukazuje aj na príslušnú časť dôvodovej správy k zákonu o upomínacom konaní, podľa ktorej boli formuláre zavedené, aby sa predišlo nejasným a nezrozumiteľným návrhom, a nie odporom. Z už uvedeného formuluje záver, že medzi napadnutými ustanoveniami a cieľom sledovaným zavedením formulárov nie je racionálna väzba, a preto napadnuté ustanovenia nie sú zlučiteľné s princípom právneho štátu.

8. Podľa okresného súdu požiadavku na použitie predpísaného formulára v prípade odporu podaného elektronickými prostriedkami nemožno považovať za nevyhnutnú, pretože nemá žiadne praktické dopady na posudzovanie obsahu odporu zo strany okresného súdu. Navyše žalovaný sa nerozhodol, že nárok proti nemu bude uplatnený v upomínacom konaní, a preto by pri odpore podanom elektronickými prostriedkami nemal byť zaťažovaný prílišným formalizmom, ktorý nemá akýkoľvek legitímny a racionálny dôvod. Takáto požiadavka obmedzuje žalovaného v jeho prístupe k súdu a zasahuje do práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces.

9. Na základe už uvedeného navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že napadnuté ustanovenia nie sú v súlade s ním označenými referenčnými normami.

II.

Stanoviská účastníkov konania a vedľajšieho účastníka a ďalší priebeh konania

10. Po prijatí návrhu navrhovateľa na ďalšie konanie si ústavný súd podľa § 86 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyžiadal písomné stanovisko k návrhu okresného súdu od Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“).

II.1. Stanovisko národnej rady:

11. Národná rada na výzvu ústavného súdu z 12. septembra 2023, aby zaujala stanovisko k prijatému návrhu okresného súdu v lehote 30 dní odo dňa jej doručenia, svoje stanovisko do dňa meritórneho prieskumu nepredložila. Predseda národnej rady zaslal 14. decembra 2023 ústavnému súdu návrh zákona o upomínacom konaní s dôvodovou správou a prepis rozpravy zo zasadnutia národnej rady, na ktorom bol návrh zákona prerokovaný, bez vecného vyjadrenia.

II.2. Stanovisko vlády:

12. K návrhu zaujala svoje stanovisko vláda zastúpená ministerstvom spravodlivosti podaním z 12. októbra 2023, ktorým vyjadrila svoj nesúhlas s argumentáciou navrhovateľa a žiadala, aby ústavný súd označenému návrhu nevyhovel v celom rozsahu.

13. Vláda vo svojom stanovisku predovšetkým uvádza, že jedným zo špecifik upomínacieho konania je *«forma jeho vedenia, ktorá má byť „plne“ elektronická tak, ako to vyplýva aj z úmyslu zákonodarcu.»*. Vláda v tejto súvislosti poukazuje na časť dôvodovej správy,

podľa ktorej „[š]tandardizované formuláre prevedú žalobcu a žalovaného celým konaním, kde budú interaktívnymi nápovedami navádzaní, aby správne vyplnili jednotlivé polia formulárov, a tak predišli nejasným a nezrozumiteľným návrhom“, čím zdôrazňuje tú skutočnosť, že *ratio legis* zákona o upomínacom konaní pri zavádzaní elektronických formulárov nie je orientované len na žalobcov a ich návrhy, ale smeruje aj k žalovaným, čo potvrdzuje aj znenie § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní, ktoré vyžaduje použitie elektronického formulára aj pri podávaní odporov.

14. Vláda na pozadí § 3 písm. i) zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“) a prílohy č. 1 bodu 1.1.1 v spojení s bodom 1.1.4 vyhlášky Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu č. 78/2020 Z. z. o štandardoch pre informačné technológie verejnej správy v znení vyhlášky č. 546/2021 Z. z. poukazuje na pojmové rozlíšenie medzi formulárom a elektronickým formulárom, pričom ďalej konštatuje, že „[a]k by žalobca vytlačil tlačivo, ktoré by zaslal súdu elektronicky, takýto návrh by bol v zmysle zákona č. 307/2016 Z. z. neprípustný kvôli nedodržaniu predpísanej formy...“.

15. Vláda ďalej namietla, že v prípadoch vedených na okresnom súde pod sp. zn. 23Up/1496/2022 a sp. zn. 26Up/360/2023 boli odporcovia zastúpení právnym zástupcom z radov advokátov, pričom „[p]ri odbornom zastúpení sa predpokladá, že advokát je oboznámený s obsahom právneho predpisu, ktorý sa vo veci aplikuje, vrátane zákona o e-Governmente a ďalšími súvisiacimi zákonnými a podzákonnými normami.“.

16. Vláda zastáva názor, že nemožno opomenúť ani skutočnosť, že zákon o upomínacom konaní v spojení s ustanoveniami Civilného sporového poriadku umožňuje žalovanému podať odpor aj iným spôsobom ako elektronickými prostriedkami prostredníctvom na to určeného elektronického formulára.

17. Dôvodnosť námietok navrhovateľa vláda analyzuje aj na pozadí rozhodovacej činnosti ústavného súdu súvisiacej s posudzovaním ústavných sťažností podľa čl. 127 ústavy vo veciach, v ktorých okresný súd odmietol odpory podané žalovanými v rozpore s napadnutými ustanoveniami, pričom osobitne venuje pozornosť aj ojedinelej nálezovej judikatúre ústavného súdu (III. ÚS 380/2020, I. ÚS 484/2020, III. ÚS 374/2022) a jej významu v kontexte stabilizovanej rozhodovacej činnosti ústavného súdu v druhovo rovnorodých veciach.

18. Vláda taktiež nesúhlasí ani s námietkou navrhovateľa, podľa ktorej použitie formulára určeného na podanie odporu v upomínacom konaní okrem častí D a E nie je rozdielne od formulára na podanie odporu v civilnom konaní, pričom časti D a E označeného formulára ani nie sú významné, keďže sa overujú v súčinnosti s Finančnou správou Slovenskej republiky. V reakcii na označenú námietku navrhovateľa vláda uvádza, že časti D a E formulára odrážajú obsahové náležitosti uvedené v § 11 ods. 3 a 4 zákona o upomínacom konaní, pričom navrhovateľ napáda súlad len § 12 ods. 1 písm. c) a § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní. V tejto súvislosti vláda zastáva názor, že ak by súd nemal vyžadovať uvedené časti, museli by byť neúčinné aj uvedené ustanovenia, ktoré ich vyžadujú slovným spojením „musí“.

19. Na základe už uvedenej argumentácie *«považuje vláda návrh navrhovateľa za neopodstatnený vo všetkých jeho bodoch (najmä za situácie, ak sa touto problematikou už ústavný súd zaoberal a vyjadril svoj postoj k „ústavnosti“ právnej úpravy), pretože namietaná právna úprava je v medziach ústavy a teda v súlade s platným právnym poriadkom Slovenskej republiky.»*.

II.3. Replika navrhovateľa:

20. K stanovisku vlády sa vyjadril navrhovateľ podaním z 3. novembra 2023. Vo svojej replike predovšetkým konštatuje, že *„[v]láda neuvádza žiadny racionálny argument, prečo by odpor podaný elektronickými prostriedkami musel byť podaný výlučne prostredníctvom na to určeného elektronického formuláru.“*. Navrhovateľ v tejto súvislosti ďalej uvádza, že odmietnutie aj vecne odôvodneného odporu nie je legitímne, naopak, takáto zákonná požiadavka je svojvoľná a nespravodlivá, pričom *„[o]dôvodnenie tejto požiadavky zákonodarcu len alternatívnosťou upomínacieho konania z hľadiska ústavnosti nepostačuje.“*.

21. Navrhovateľ vo svojom stanovisku uvádza, že pokiaľ vláda poukazuje na elektronickú podobu upomínacieho konania, tak zároveň dostatočne nevysvetľuje, ako túto koncepciu naruša elektronický odpor podaný bez elektronického formulára. Skutočnosť, že pri odpore nedochádza k automatickému spracovaniu dát, ako aj zákonom o upomínacom konaní ustanovená možnosť podania odporu v listinnej podobe a neštruktúrovanej forme indikujú podľa navrhovateľa absenciu racionality zákonom ustanovenej podmienky podávania odporov na predpísanom elektronickom formulári. Zároveň v tejto súvislosti namieta, že vláda na túto jeho argumentačnú líniu nedala adekvátnu odpoveď.

22. V reakcii na tvrdenie vlády, podľa ktorého je potrebné v kontexte zákona o upomínacom konaní pojmovo rozlišovať medzi formulárom a elektronickým formulárom, navrhovateľ namieta, že z jej stanoviska nie je *„zrejmý účel porovnávania formuláru a elektronického formuláru...“*. Navrhovateľ zastáva názor, že *„z porovnania formuláru a elektronického formuláru môže s poukazom na bod 1.1.1. písm. c) prílohy č. 1 Vyhlášky Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu č. 78/2020 Z. z. vyplývať jedine to, že vláda aj v situáciách popísaných napr. v bode 15. návrhu tvrdí, že rozhodnutie súdu ohľadom odporu by malo závisieť od technickej otázky či formát súbor odporu má technické vlastnosti v zmysle definície elektronického formuláru“*, pričom relevanciu tohto kritéria za situácie vecne odôvodneného, avšak formálne vadného odporu vláda nijako neobjasňuje.

23. Navrhovateľ tiež zvýraznil skutočnosť, že k odmietnutiam odporov pre nedodržanie formálnych požiadaviek podľa § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní dochádza aj v situáciách, keď žalovaný nie je právne zastúpený, pričom pri posudzovaní ústavnosti napadnutých ustanovení nie je rozhodujúce, či je žalovaný právne zastúpený alebo nie.

24. Pokiaľ ide o tvrdenie vlády, podľa ktorej sa rozhodovacia činnosť v tejto oblasti už stabilizovala, a rozhodnutia, ktorými dochádza k odmietaniu odporov z dôvodu nedodržania predpísanej formy, navrhovateľ uvádza, že *„[v] rozšírení návrhu zo dňa 14. 9. 2023... poukázal na ďalších 9 aktuálnych konaní, v ktorých elektronický odpor nebol podaný na predpísanom formulári. Pritom nie každý prípad odmietnutia odporu podľa napadnutých*

ustanovení sa na základe sťažnosti [§ 12 ods. 5 ZoUK] dostane pred sudcu. Len v ojedinelých prípadoch sú podané sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavnému súdu.“.

25. V závere svojej argumentácie navrhovateľ konštatuje, že prípadný derogačný nález ústavného súdu nebude mať dosah na § 11 ods. 3 a 4 zákona o upomínacom konaní, ktoré považuje za prínosné, keďže ich účelom je „*rýchlejšie ukončenie sporu v prípade účelového odporu.*“.

II.4. Rozšírenie návrhu na začatie konania:

26. Navrhovateľ podaním zo 14. septembra 2023 poukázal na to, že medzičasom došlo k podaniu elektronických odporov inak ako na elektronickom formulári aj v ďalších upomínacích konaniach. Odpory boli rozhodnutiami vyšších súdnych úradníkov odmietnuté a proti týmto rozhodnutiam boli podané sťažnosti, o ktorých má rozhodnúť sudca. Okresný súd uzneseniami ešte z 31. augusta 2023 postupom podľa § 162 ods. 1 písm. b) zákona Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozhodol o prerušení ďalších deviatich upomínacích konaní vedených pod sp. zn. 23Up/865/2023, sp. zn. 25Up/825/2023, sp. zn. 38Up/958/2023, sp. zn. 37Up/1034/2023, sp. zn. 23Up/1205/2023, sp. zn. 24Up/348/2023, sp. zn. 38Up/836/2023, sp. zn. 27Up/192/2023 a sp. zn. 22Up/1290/2022.

27. V konaniach vedených pod sp. zn. 23Up/865/2023, sp. zn. 25Up/825/2023, sp. zn. 38Up/958/2023, sp. zn. 37Up/1034/2023 a sp. zn. 23Up/1205/2023 boli odpory žalovaných odmietnuté podľa § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní a v súvislosti s týmito konaniami okresný súd zotrváva na argumentácii obsiahnutej v pôvodnom návrhu.

28. Výlučne s konaniami vedenými na okresnom súde pod sp. zn. 24Up/348/2023, sp. zn. 27Up/192/2023, sp. zn. 38Up/836/2023 a sp. zn. 22Up/1290/2022 navrhovateľ nad rámec svojich doterajších tvrdení uvádza, že v týchto prípadoch neboli odpory ani autorizované, čím bol podľa jeho názoru založený ďalší dôvod na ich odmietnutie podľa napadnutých ustanovení [§ 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní]. Z už uvedeného dôvodu a pre prípad možného vyslovenia nesúladu označených ustanovení upravuje navrhovateľ pôvodný návrh tak, že v petite svojho rozširujúceho návrhu sa domáha vyslovenia nesúladu aj § 125 ods. 2 CSP ako celku s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

29. Rozširujúci návrh odôvodňuje požiadavkou, podľa ktorej by bolo optimálne, aby v týchto situáciách § 125 ods. 2 CSP nestratil platnosť ako celok (aj napriek tomu, že v petite formuluje požiadavku na jeho celkovú derogáciu), žiada iba vylúčenie jeho aplikácie na situácie, keď pred urobením elektronického podania dôjde k overeniu elektronickej identity podávateľa podľa zákona o e-Governmente.

30. Podľa navrhovateľa prípadný derogačný nález ústavného súdu vo vzťahu k napadnutým ustanoveniam [§ 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní] bude mať za následok, že na elektronické podania urobené bez autorizácie sa subsidiárne aplikuje § 125 ods. 2 CSP, pričom za takejto procesnej situácie derogačný nález ústavného súdu orientovaný na § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní by sám osebe nemohol viesť k odlišnému záveru v merite predmetných konaní (v zmysle, či

existuje proti žalovanému platobný rozkaz alebo došlo podaním odporu zo strany žalovaného k zrušeniu platobného rozkazu), a to z dôvodu, že podľa § 125 ods. 2 CSP sa neprihliada na podanie vo veci samej (podaním vo veci samej je aj odpor v súlade s § 123 ods. 2 CSP) urobené v elektronickej podobe bez autorizácie, ktoré nebolo do desiatich dní doručené v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované, pričom súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva.

31. V tejto súvislosti navrhovateľ konštatuje, že neexistuje racionálny dôvod na diferenciáciu v procesnom postupe medzi situáciou, keď podávateľ podania v elektronickej podobe bez autorizácie nie je vyzvaný na jeho doplnenie (§ 125 ods. 2 CSP), a situáciou, keď podávateľ podania v listinnej podobe bez podpisu je podľa § 129 ods. 1 CSP súdom vyzvaný na doplnenie neúplného podania, keďže autorizácia úkonu je vyjadrenie súhlasu s obsahom právneho úkonu a s vykonaním tohto právneho úkonu podľa § 3 písm. o) zákona o e-Governmente, a teda má rovnaký účel ako podpis na listinnom podaní.

32. Okresný súd zastáva názor, že zákonodarca v dôvodovej správe nevysvetlil vytvorený odlišný režim prístupu k vade podania vo veci samej realizovaného v elektronickej podobe s porovnateľnou vadou podania v listinnej podobe. Túto porovnateľnú vadu identifikoval ako vadu spočívajúcu v absencii náležitosti podania, ktorou podávateľ vyjadruje súhlas s predmetným podaním (t. j. absencia podpisu v listinnom podaní, resp. absencia autorizácie elektronického podania), a preto neexistuje dôvod na takúto „dvojkoľajnosť“ právnej úpravy určujúcej postup súdu v prípade absencie náležitosti podania, ktorá je závislá len od posúdenia toho, či ide o podanie v elektronickej alebo listinnej podobe.

33. Tieto svoje úvahy ďalej rozširuje o argumentáciu, podľa ktorej § 125 ods. 2 CSP nerozlišuje, či je elektronické podanie urobené prostredníctvom obvyčajnej e-mailovej správy alebo prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente. V prípade elektronického podania prostredníctvom obvyčajnej e-mailovej správy, ktorá by mohla byť odoslaná z klamlivej e-mailovej schránky vytvorenej len na tento účel, môže mať § 125 ods. 2 CSP zmysel a môže zabrániť aj zbytočnému predlžovaniu sporu. Podľa označeného ustanovenia Civilného sporového poriadku však môže nastať aj situácia, že súd neprihliada na neautorizované elektronické podanie urobené prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente (všetky odpory v dotknutých upomínacích konaniach boli urobené prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente), a to aj napriek tomu, že vykonaniu tohto podania predchádzalo prihlásenie do elektronickej schránky, t. j. autentifikácia (§ 19 zákona o e-Governmente) prostredníctvom autentifikátora (§ 21 ods. 1 zákona o e-Governmente).

34. Navrhovateľ tiež tvrdí, že ak je účelom § 125 ods. 2 CSP záruka identifikácie podávateľa a autenticity podania (napr. v snahe o zabránenie, aby v mene podávateľa urobil podanie bez jeho vedomia alebo proti jeho vôli niekto iný), tak zákonodarca nevysvetlil, prečo obdobná záruka neexistuje aj pri podaniach v listinnej podobe. Navyše v prípade elektronického podania urobeného prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente predchádza odoslaniu podania autentifikácia. Keďže podľa § 19 ods. 7 zákona o e-Governmente je úspešná autentifikácia podmienkou na prístup osoby k elektronickej úradnej komunikácii prostredníctvom prístupového miesta, tak pri podaní

urobenom prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente, ktorému predchádzala autentifikácia, je podstatne väčší predpoklad, že podanie bolo urobené podávateľom, ako to je pri podaní prostredníctvom e-mailovej správy alebo pri listinnom podaní.

35. Podľa navrhovateľa je podávateľ elektronického podania podľa § 125 ods. 2 CSP diskriminovaný v porovnaní s podávateľom listinného podania v prípadoch vyznačujúcich sa absenciou náležitosti, ktorou podávateľ vyjadruje súhlas s predmetným podaním vo veci samej (t. j. podpis, resp. autorizácia), čím je podávateľ elektronického podania ustanovením § 125 ods. 2 CSP bez ďalšieho diskriminovaný v porovnaní s podávateľom listinného podania. Sám štát pritom preferuje, aby podávatelia robili elektronické podania (§ 821 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Pokiaľ podávateľ elektronického podania urobí podanie prostredníctvom elektronickej schránky podľa zákona o e-Governmente po predchádzajúcej autentifikácii, tak sa miera jeho diskriminácie prehĺbuje ešte viac, keď sa na jeho podanie neprihliada pre chýbajúcu autorizáciu napriek tomu, že elektronická identita podávateľa bola preukázaná v rámci procesu autentifikácie, zatiaľ čo podávateľa listinného podania súd vyzýva na doplnenie podpisu.

36. Sumarizujúc už uvedené, navrhovateľ konštatuje, že § 125 ods. 2 CSP v súčasnom znení nemá podľa názoru navrhovateľa racionálny základ, je samoučelný, a teda je v rozpore s princípom právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Za predpokladu, keď sa § 125 ods. 2 CSP vzťahuje na odpor podaný elektronickými prostriedkami bez autorizácie, tak v dôsledku neprihliadania na toto podanie dochádza k strate sporu bez toho, aby sa súd po vecnej stránke zaoberal obranou žalovaného, čím dochádza k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru). Táto strata sporu zároveň znamená vznik exekučného titulu, v dôsledku čoho môže byť v následnom exekučnom konaní sekundárne zasiahnuté do práva na ochranu majetku žalovaného podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

37. V závere označeného podania okresný súd poukazuje na to, že cieľom návrhu podaného na ústavnom súde v znení tohto jeho rozšírenia je, aby nedochádzalo k odmietnutiu odporov (a teda strate sporov) len pre prílišný a neopodstatnený formalizmus. Keďže vo všetkých konaniach dotknutých § 125 ods. 2 CSP je prípadný odlišný záver v merite upomínacieho konania závislý aj od rozhodnutia ústavného súdu o súlade § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní s ústavou a dohovorom, tak zastáva názor, že celý návrh týkajúci sa napadnutých ustanovení zákona o upomínacom konaní a napadnutého ustanovenia Civilného sporového poriadku je možné a účelné prerokovať v jednom konaní pred ústavným súdom.

II.5. Upustenie od ústneho pojednávania:

38. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže vo veciach podľa odseku 1 písm. d) až h) a k) upustiť od ústneho pojednávania, ak je na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Vo veciach podľa odseku 1 písm. a) až c), i) a l) môže

ústavný súd za rovnakých podmienok upustiť od ústneho pojednávania, len ak o ústne pojednávanie žiaden z účastníkov nepožiadala najneskôr vo svojom prvom podaní vo veci.

39. Z § 58 ods. 1 písm. a) vyplýva, že ústne pojednávanie sa uskutočňuje aj v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy.

40. Aplikujúc § 58 ods. 3 v spojení s § 58 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde, ústavný súd konštatuje, že žiaden z účastníkov konania nepožiadala o uskutočnenie ústneho pojednávania. Ústavný súd na základe dokumentácie, ktorú má k dispozícii, usúdil, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

II.6. Rozhodnutie ústavného súdu o zmene návrhu na začatie konania:

41. Vzhľadom na zmenu návrhu na začatie konania spočívajúcu v čiastočnom rozšírení návrhu na začatie konania, ku ktorému došlo podaním navrhovateľa zo 14. septembra 2023 (pozri časť II.4, bod 28 nálezu), sa ústavný súd skôr, než pristúpil k meritórnemu posúdeniu predmetu konania, vysporiadal s otázkou prípustnosti rozšírenia návrhu na začatie konania po prijatí návrhu na ďalšie konanie.

42. Podstatou myšlienkového konštruktu navrhovateľa vo vzťahu k ním formulovanej zmene návrhu (bod 28 tohto nálezu) je požiadavka vyjadrená v petite rozširujúceho návrhu na celkovú derogáciu § 125 ods. 2 CSP, ktorá je následne konkretizovaná tým, aby ústavný súd svojím derogačným nálezom vylúčil jeho aplikáciu iba na situácie, keď pred urobením elektronického podania došlo k overeniu elektronickej identity podávateľa podľa zákona o e-Governmente. Táto jeho požiadavka však nekoreluje s petitom rozširujúceho návrhu. Zároveň je potrebné uviesť, že navrhovateľ svoju požiadavku na derogačný zásah ústavného súdu vo vzťahu k § 125 ods. 2 CSP vníma podmienené a túto vecne formuluje len pre prípad vyslovenia nesúladu napadnutých ustanovení.

43. Podľa § 125 ods. 2 CSP podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva.

44. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok.

45. Podľa § 139 CSP žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu.

46. Pokiaľ ide o samotnú možnosť rozšírenia návrhu na začatie konania, vychádzajúc zo závažnosti konania pred ústavným súdom, ako aj zo skutočnosti, že pre iniciovanie niektorých druhov konaní pred ústavným súdom právna úprava určuje lehotu, ústavný súd primárne zastáva názor, podľa ktorého je navrhovateľ povinný vymedziť predmet konania už v návrhu na začatie konania (resp. v prípade „časovo limitovaných“ návrhov najneskôr do uplynutia lehoty na podanie návrhu). Vzhľadom na skutočnosť, že každý návrh na začatie konania ústavný súd predbežne prerokuje, pri predbežnom prerokovaní rozhoduje o prijatí

návrhu na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí (§ 56 zákona o ústavnom súde) a predbežnému prerokovaniu návrhu (za zákonom ustanovených podmienok – pozri § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde) predchádza odstraňovanie prípadných väd návrhu, považuje ústavný súd za hraničný moment, v ktorom musí byť nad všetky pochybnosti predmet konania „uzavretý“, práve predbežné prejednanie návrhu na začatie konania. Po prijatí návrhu na ďalšie konanie je možné predmet konania „upravovať“ len prostredníctvom (čiastočného alebo úplného) späťvzatia návrhu (PL. ÚS 18/2017, publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 3/2020). Preto aj v prípade konania o súlade právnych predpisov ústavný súd dospel k záveru, že okruh právnych predpisov, ktorých ústavnú konformnosť navrhovateľ napáda, ako aj okruh právnych predpisov vyššej právnej sily, ktoré majú byť takto dotknuté, je navrhovateľ povinný ustáliť v návrhu na začatie konania, najneskôr do predbežného prejednania návrhu na začatie konania. Pokiaľ ide o použitie § 89 zákona o ústavnom súde a možnosť takou cestou oficiálneho rozšírenia predmetu konania vo vzťahu k referenčným normám, vecný aspekt negatívneho riešenia tejto otázky je objasnený v bode 48 tohto odôvodnenia.

47. Okrem už uvedeného považuje ústavný súd v posudzovanom prípade za relevantné aj to, že navrhovateľ svoj rozširujúci návrh nesformuloval konzistentým a uceleným spôsobom, keďže z pohľadu výsledku konania o rozširujúcom návrhu požaduje od ústavného súdu na jednej strane celkovú derogáciu § 125 ods. 2 CSP, na strane druhej od ústavného súdu očakáva jeho optimalizovanú čiastočnú derogáciu, keďže ním identifikovaný ústavnoprávne relevantný problém je len podmnožinou celkovej množiny situácií, ktoré spadajú pod rozsah aplikácie pravidla vyplývajúceho z § 125 ods. 2 CSP. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd konštatuje, že navrhovateľ ústavnému súdu v prvom rade svoj rozširujúci návrh nepredložil v podobe, ktorá by mohla byť predmetom ústavnoprávneho prieskumu, pretože z jeho obsahu nie je zjavné, čo konkrétne od ústavného súdu požaduje, a to pre vnútorný rozpor medzi petitom rozširujúceho návrhu a jeho odôvodnením. Navyše ak by ústavný súd posudzoval rozširujúci návrh z pohľadu jeho petitu a odôvodnenia izolovane, tak požiadavka na celkovú derogáciu § 125 ods. 2 CSP ide *prima facie* nad rámec, ktorý by bol procesne využiteľný v konaniach označených v rozširujúcom návrhu, a týmto postupom by ústavný súd vytvoril nepripustnú medzeru v práve.

48. Ďalej je potrebné uviesť, že navrhovateľom identifikovaný aplikačný problém § 125 ods. 2 CSP na situácie týkajúce sa konaní vedených na okresnom súde pod sp. zn. 24Up/348/2023, sp. zn. 27Up/192/2023, sp. zn. 38Up/836/2023 a sp. zn. 22Up/1290/2022 je akcesorický a subsidiárny, pretože uvažovanie o jeho ústavnoprávne relevantných implikáciách prichádza do úvahy len v prípade, ak by ústavný súd svojím nálezom vyslovil prvotný nesúlada napadnutých ustanovení. Preto aj vzhľadom na výrok ústavného súdu v bode 2 tohto nálezu považuje ústavný súd akékoľvek ďalšie úvahy o ústavnoprávnej relevancii (aj za použitia § 89 zákona o ústavnom súde) navrhovateľovej argumentácie o nesúlade § 125 ods. 2 CSP za superfluentné.

49. Z už uvedených dôvodov ústavný súd rozšírenie návrhu nepripustil (bod 1 výroku tohto nálezu).

III. Posúdenie dôvodnosti návrhu

III.1. Posúdenie ústavného referenčného rámca:

50. Základom návrhu na začatie tohto konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy je namietaná nekompatibilita napadnutých ustanovení zákona o upomínacom konaní s čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu. Z obsahu návrhu okresného súdu na účely vymedzenia komplexného charakteru referenčného rámca je potrebné uviesť, že nesúlad napadnutých ustanovení s čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu navrhovateľ namieta výlučne v spojení, resp. vo vzájomnej (vecnej) nadväznosti (subsidiárne) a s rovnakou materiálnou podstatou ako nesúlad s referenčnými právami podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

51. Ústavný súd považuje predovšetkým za vhodné uviesť, že v rámci ústavného prieskumu o abstraktnej kontrole noriem zasahuje do právnych úprav predovšetkým vtedy, ak je napadnutá právna úprava prejavom svojvôle zákonodarcu, prípadne predstavuje intenzívny zásah do sféry hodnôt chránených ústavou, osobitne všeobecných ústavných princípov a tiež ľudských práv a základných slobôd, pričom v konaní o súlade právnych predpisov je potrebné ďalej rozlišovať medzi kritériom ústavnej súladnosti a kritériom vecnej správnosti či koncepcnosti právnej úpravy. Ústavný súd už niekoľkokrát pripomenul, že jeho úlohou nie je posudzovať účelnosť či vecnú správnosť právnej úpravy (PL. ÚS 95/2011, bod 28; PL. ÚS 102/2011; PL. ÚS 13/2012, bod 98; PL. ÚS 11/2016, bod 26, z novšej judikatúry PL. ÚS 95/2011 – ústavnosť tajnej voľby, bod 28; PL. ÚS 102/2011 – reforma súdov II, časť VI; PL. ÚS 13/2012 – platy sestier, bod 80; PL. ÚS 11/2016 – ochrana spotrebiteľa a premlčanie *ex offio*, bod 26; PL. ÚS 10/2018 – zrušenie anestéziologických ambulancií; PL. ÚS 15/2018 – nájom pôdy, bod 52; PL. ÚS 6/2022 – odvolávanie vedúcich v štátnej službe, bod 69).

52. Obmedzenie akékoľvek základného práva je možné výlučne pri rešpektovaní ústavných zásad, ktoré sú vo vzťahu k všetkým základným právam všeobecne vymedzené v čl. 12 a čl. 13 ústavy. Referenčné ústavné články, ktorých nesúlad v tomto prípade navrhovateľ primárne namieta, sú predovšetkým práva patriace do katalógu základných procesných princípov výkonu súdnictva (tzv. justičné práva). Tie garantujú najmä právo na prístup k súdu a právo na spravodlivý proces pred nezávislými a nestrannými súdmi a sú predovšetkým prostriedkom ochrany iných ústavou garantovaných práv. Justičné práva upravené v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy sú diverzifikovanou skupinou, ktorú je s ohľadom na ich možné limitácie potrebné rozdeliť do troch kategórií.

53. V prvej z nich sa nachádzajú tzv. absolútne práva. Ich existenciu nie je možné obmedziť za žiadnych okolností. V druhej kategórii sa nachádzajú tzv. relatívne práva, ktoré je možné obmedziť na základe zákonom stanovených podmienok. Ústavná súladnosť ich prípadných obmedzení sa posudzuje pomocou tzv. menej prísnej verzie testu proporcionality. Vyplýva to zo skutočnosti, že ústavná úprava priamo odkazuje na zákonnú realizáciu týchto práv alebo ich súčastí (čl. 46 ods. 4 ústavy). V týchto prípadoch môže zákonodarca pomerne voľne pri zohľadnení predpokladu legitímnosti sledovaného cieľa upraviť rozsah ústavnej ochrany

vyplývajúci z predmetných justičných práv. Napokon tretiu kategóriu základných práv vymedzenú v tomto oddiele predstavujú relatívne práva, na ktoré nepostačuje limitácia pomocou akejkoľvek racionálnej zákonnej úpravy. Tieto práva sa totiž realizujú priamo z ústavného textu. Prípadné obmedzenie takýchto práv preto musí okrem predpokladov legality a legitimacy spĺňať aj kritérium vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti (proporcionality v užšom význame). Ústavne súladné naplnenie týchto predpokladov pri obmedzovaní takýchto práv ústavný súd overuje v tzv. prísnej verzii testu proporcionality.

54. Základnou normatívnou bázou práva na prístup k súdu je čl. 46 ústavy. Právo na prístup k súdu sa tak stáva nevyhnutnou (esenciálnou) podmienkou realizácie práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), pretože ak nie je proces, tak nemôže byť ani úvaha o jeho spravodlivosti. Toto základné právo nevyjadruje čisto negatívny status, ktorý má štát chrániť a zasahovať doň iba v prípade iného prevažujúceho ústavným poriadkom chráneného záujmu, ale je ním vyjadrený/deklarovaný predovšetkým pozitívny záväzok štátu účinne zabezpečiť prístup k súdu a v rámci neho spravodlivosť jeho priebehu. Označený pozitívny záväzok štátu sa v tomto prípade realizuje predovšetkým prijatím právnej úpravy na úrovni zákona (čl. 46 ods. 4 ústavy) zameranej na jeho ochranu. Tento dvojaký charakter/podstata práva na súdnu ochranu má nepochybne presah aj do interpretácie čl. 46 ods. 4 ústavy, ktorý nemožno izolovane vykladať iba tým spôsobom, že rozsah a obsah práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je determinovaný výlučne jeho podústavnou úpravou, ktorá by vo svojej hraničnej podobe mohla zasiahnuť do samotnej podstaty tohto práva. Z už uvedeného potom vyplýva, že právo na súdnu ochranu nie je vo voľnej dispozícii zákonodarcu, ale jeho konkretizácia je rámcovaná ústavnoprávnymi princípmi (najmä právnej istoty, rovnosti a spravodlivosti).

55. V naznačenej súvislosti potom možno konštatovať, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 300/06, IV. ÚS 60/2010).

56. Ako už bolo spomenuté, všetky referenčné základné práva nepochybne nie sú absolútne a za určitých okolností je ich obmedzenie ústavne prípustné. Pri obmedzení dotknutých

referenčných práv je preto nevyhnutné skúmať nielen racionalitu obmedzujúcej zákonnej úpravy, ale aj podmienky dodržania zásady primeranosti (t. j. proporcionality). Tieto predpoklady ústavný súd overí pomocou testu proporcionality v jeho menej prísnej podobe.

57. Vychádzajúc z podrobného popisu námietok navrhovateľa, po oboznámení sa so stanoviskom vlády sa ústavný súd zameria na posúdenie súladu napadnutých ustanovení zákona o upomínacom konaní s označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu a dospel k nasledujúcim záverom.

III.2. Posúdenie relevancie napadnutých ustanovení:

58. Základný ústavnoprávny problém je v predmetnej veci orientovaný na posúdenie, či limitácia spôsobu elektronickej komunikácie zavedená napadnutými ustanoveniami pre žalovanú stranu v upomínacom konaní zasahuje neprípustným spôsobom do ústavným poriadkom chráneného priestoru zaručeného základným právom na prístup k súdu [resp. právom na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru)].

59. Navrhovateľ svoje námietky o neústavnosti napadnutých ustanovení odôvodňuje domnienkou o samoúčelnosti a nedostatku ich racionálneho základu pre takýto typ regulácie prístupu k súdu zo strany žalovaného v upomínacom konaní pri súčasnom využití elektronického spôsobu komunikácie. Navrhovateľ v tejto súvislosti ťažiskovo poukazuje na procesný následok, podľa ktorého nedodržaním pravidiel vyplývajúcich z napadnutých ustanovení dochádza k strate sporu bez toho, aby sa súd po vecnej stránke zaoberal obranou žalovanej strany, čím dochádza k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a taký postup subsidiárne ovplyvňuje ústavným poriadkom zaručený priestor majetkovej slobody podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Z pohľadu funkcionality napadnutých ustanovení navrhovateľ konkretizuje svoju argumentáciu tým, že využívanie elektronického formulára pre upomínacie konanie pri podávaní odporu nemá žiaden praktický význam, keďže pri odpore nedochádza k automatizovanému spracovaniu údajov uvedených vo formulári odporu informačným systémom okresného súdu. Práve z týchto dôvodov zastáva názor, že medzi napadnutými ustanoveniami a cieľom sledovaným zavedením formulárov nie je racionálna väzba, a preto napadnuté ustanovenia nie sú zlučiteľné s princípom právneho štátu.

60. Z ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že právo na súdnu ochranu, ktorého zmyslom je umožniť každému reálny prístup k súdu, nie je absolútne. Označené základné právo môže byť teda obmedzené alebo podmienené splnením rôznych formalít alebo iných podmienok. Ustanovenie týchto formalít a podmienok zákonom však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdnej ochrane takým spôsobom alebo v takej miere, že sa pritom zasiahne do samej podstaty zaručeného práva na súdnu ochranu. Okrem toho ustanovenie takýchto obmedzení môže byť zlučiteľné s ústavou len vtedy, ak tieto obmedzenia spĺňajú podmienku legality (čl. 46 ods. 4 ústavy), sledujú legitímny cieľ (čl. 13 ods. 4 ústavy), ak existuje rozumný pomer medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom a ak príslušná zákonná úprava zároveň dbá o to, aby sa takéto obmedzenia nemohli použiť na iný než ustanovený cieľ (mutatis mutandis PL. ÚS 38/99).

III.3. Posudzovanie proporcionality napadnutej úpravy:

61. Pri skúmaní ústavnej súladnosti obmedzovaní základných práv a slobôd ústavný súd tradične zdôrazňuje nevyhnutnú proporcionalitu. V tomto smere musí existovať primeranosť, t. j. proporcionalita medzi sledovaným cieľom a použitými prostriedkami obmedzenia základného práva alebo slobody (PL. ÚS 3/00).

62. Pred aplikovaním jednotlivých subtestov testu proporcionality je potrebné zistiť predpoklad legality, ktorý vyplýva z požiadavky čl. 13 ods. 2 ústavy (resp. čl. 46 ods. 4 ústavy) a legitimacy takéhoto zásahu (čl. 13 ods. 4 ústavy). Ústavná požiadavka testu legality upravuje materiálne, ako aj formálne predpoklady, pri ktorých splnení možno upraviť medze základných práv. Materiálnym predpokladom je súlad úpravy s konkrétnymi podmienkami, ktoré vo vzťahu k predmetným základným právam alebo slobodám ustanovuje ústava. Formálnym predpokladom je, že úprava je vydaná vo forme zákona. Axiologickou a teleologickou bázou čl. 13 ods. 2 ústavy sú hodnoty a princípy demokratického právneho štátu – suverenita zákonodarcu v spojení s princípom obmedzenej, konštitučnej vlády. Predmetné ustanovenie tak slúži predovšetkým na to, aby iné orgány ako parlament nemohli výkon základných práv a slobôd podrobiť akýmkoľvek obmedzeniam idúcim nad rámec zákona (PL. ÚS 10/2013). V skratke tak účinky predmetného ustanovenia možno zhrnúť tak, že (i) medze základných práv a slobôd môže upraviť iba zákonodarca, pričom (ii) takáto zákonná úprava musí byť v súlade s podmienkami, ktoré vo vzťahu k dotknutým základným právam alebo slobodám ustanovuje ústava (PL. ÚS 4/2021, bod 71).

63. Keďže napadnuté ustanovenia sú vo forme zákona a spĺňajú aj ďalšie podmienky legality, ako je prístupnosť a dostatočná jasnosť a presnosť právnej úpravy či možnosť jej adresátov sa oboznámiť s jej obsahom (PL. ÚS 19/09, PL. ÚS 16/2018) a z toho prameniaca aj stabilita jej aplikácie orgánmi verejnej moci, možno konštatovať, že nimi ustanovené obmedzenie prístupu k súdnej ochrane už *prima facie* spĺňa požiadavku zákonnej úpravy medzi základných práv a slobôd (čl. 46 ods. 4 ústavy).

64. Vzhľadom na skutočnosť, že každé zákonom ustanovené obmedzenie základných práv a slobôd sa môže uskutočniť len na ustanovený (legitímny) cieľ a zároveň je v okolnostiach danej veci zjavné, že napadnutou právnou úpravou dochádza v určitom rozsahu (pri výbere elektronického spôsobu komunikácie žalovanou stranou) aj k zúženiu realizácie základného práva na prístup k súdu v upomínacom konaní, a to spôsobom pripustenia iba určitých foriem jeho výkonu, je pri rešpektovaní ústavných kritérií potrebné okrem zachovania základných práv a slobôd [[čl. 13 ods. 1 písm. a\) ústavy](#)] dostatočne zadefinovať legitímny cieľ takého obmedzenia, na ktorého dosiahnutie sú napadnuté ustanovenia určené, pričom predmetný cieľ nesmú pri svojom použití prekročiť ([čl. 13 ods. 4](#) druhá veta ústavy).

65. Z pohľadu metodológie ústavného prieskumu napadnutej úpravy je preto ďalším a nevyhnutným predpokladom aplikácie testu proporcionality posudzovanie namietanej právnej úpravy z hľadiska existencie legitímneho cieľa. Účelom tohto kroku je identifikácia v kolízii stojacich ústavných hodnôt prv, než ústavný súd prikróčí k nachádzaniu ich rovnováhy v rámci testu proporcionality. Uvedený prístup je determinovaný podstatou testu proporcionality, ktorou je nachádzanie rovnováhy medzi v kolízii stojacími princípmi/ústavne chránenými hodnotami, a preto jeho jednotlivé komponenty môžu byť zmysluplne

analyzované len za predpokladu, ak preskúmaná úprava obmedzuje jeden ústavne chránený záujem na účely ochrany iného ústavne chráneného záujmu. V prípade, ak by posudzovaná úprava žiadny ústavne chránený záujem nesledovala (obmedzovala by chránený záujem samoučelne), došlo by k obmedzeniu základného práva bez tomu zodpovedajúcej protiváhy v podobe ochrany v kolízii stojacieho ústavne významného záujmu. Posudzovanie jednotlivých kritérií v rámci testu proporcionality [kritéria vhodnosti, potrebnosti a primeranosti v užšom slova zmysle a modifikovaného testu proporcionality (menej prísny test proporcionality)] by nemalo v kontexte absencie legitímneho cieľa zmysluplný základ.

66. Vo vzťahu k cieľu sledovanému napadnutými ustanoveniami je potrebné uviesť, že základné myšlienkové východiská a účely napadnutých ustanovení možno identifikovať predovšetkým v dôvodovej správe, kde sa v časti relevantnej pre toto konanie uvádza, že zákonom o upomínacom konaní sa do právneho poriadku zavádza elektronická alternatíva k existujúcemu režimu platobného rozkazu upravenému v Civilnom sporovom poriadku. Z obsahu dôvodovej správy ďalej vyplýva, že prioritou je zabezpečiť komunikáciu medzi stranami sporu a súdom prostredníctvom elektronických komunikačných prostriedkov, pričom sa zároveň ponecháva aj možnosť doručovania platobného rozkazu a podávania odporu v listinnej podobe.

67. Koncepcia zákona o upomínacom konaní je ďalej vybudovaná na normatívnom predpoklade, podľa ktorého elektronická komunikácia vo vzťahu k žalovanej strane prichádza do úvahy iba v prípadoch, keď má táto strana sporového súdneho konania aktivovanú elektronickú schránku na doručovanie, pričom sa jej doručuje spolu s platobným rozkazom a príslušnými listinami aj odkaz na zverejnené tlačivo na podanie odporu spolu s poučením o možných a zákonom aprobovaných spôsoboch podania odporu vrátane informácie (poučenia) o následkoch nesprávneho alebo oneskoreného podania odporu proti platobnému rozkazu.

68. Vo všeobecnej rovine možno konštatovať, že prvotným účelom elektronizácie súdnej moci je umožniť realizáciu elektronických služieb jednotným spôsobom, a tým zjednodušiť, urýchliť a sprehládniť všetky komunikačné procesy, teda aj zjednodušiť prístup k súdnej ochrane práv. Elektronizácia súdneho konania prináša nielen zníženie administratívnej záťaže na strane subjektov žiadajúcich o poskytnutie súdnej ochrany, zjednodušenie, rozšírenie a urýchlenie ich možných interakcií s orgánmi ochrany práv, ale v konečnom dôsledku aj znižuje náklady na prístup k súdnej ochrane. Zároveň priebeh súdneho konania urýchľuje aj na strane všeobecných súdov, keďže zjednodušuje procesy súvisiace s prístupom k nim napríklad tým, že urýchľuje prvotné spracovanie im adresovaných podaní. Digitálna transformácia súdnej moci je zároveň aj súčasťou širšej mozaiky naplňovania únieových cieľov vo vzťahu k elektronizácii verejnej moci ako takej.

69. Ako už bolo naznačené, v okolnostiach danej veci je nepochybné, že napadnuté ustanovenia priestor elektronickej komunikácie zužujú iba na určité zákonom o upomínacom konaní predpokladané spôsoby a formy jej vedenia (nepripúšťajú akúkoľvek podobu tejto komunikácie). Zároveň je potrebné uviesť, že tento normatívny jav v podobe prítomnosti regulácie, ktorá ustanovuje osobitné spôsoby a formy komunikácie s orgánmi verejnej moci (všeobecné súdy nevynímajúc), nepredstavuje v právnom poriadku ojedinelý prvok, pretože aj

iné (nielen procesné) právne predpisy uznávajú iba niektoré (nie všetky možné) formy (aj elektronickej) komunikácie, resp. vytvárajú rôzne stupne jej formálnej prístnosti.

70. Pri týchto úvahách nemožno opomenúť, že určitým špecifikom procesných predpisov (pravidiel regulujúcich spôsoby a formy uplatnenia práv pred orgánmi verejnej moci) je ich osobitná povaha prejavujúca sa v tom, že tieto pravidlá nie sú nevyhnutne podmienené svojím hlbším stupňom účelnosti, ale spravidla sú podmienené iba spravodlivosťou (v podobe presadenia rovnosti) alebo právnou istotou. Preto je ich povaha zväčša orientovaná na formu a prejavujúca sa v tom, že sú záväzné bez ohľadu na ich vecnú správnosť. V priestore ich operability sa formálnosť procesných pravidiel prejavuje v rovine umožňujúcej jednoduché a predvídateľné riešenia sporných otázok (čo zároveň podporuje efektívnu koordináciu správania strán v priebehu súdneho procesu). Ich formálny charakter však zároveň neznamená ich hodnotovú vyprázdnenosť, keďže funkcionalita predmetných pravidiel je previazaná s hodnotami ako právna istota (predvídateľnosť práva), rovnosť pred zákonom (všeobecnosť, zaobchádzanie s rovnakými prípadmi rovnako) a ochrana jednotlivca pred arbitrárnosťou vo sfére aplikácie práva. Prevažne v dôsledku právnej istoty a zabezpečenia rovnosti strán sú procesnými pravidlami prikázané určité postupy a spôsoby uplatnenia práv. Táto problematika sa prejavuje aj tým, že ide o taký typ ustanovení, ktorých protiklad alebo ich iná významová alternatíva sú rovnako správne/vhodné, a dotknutá úprava mieri iba k jednote postupov podporujúcej okrem iného aj rovnaké zaobchádzanie so stranami sporu, čo je vyjadrenie základného a nenahraditeľného všeobecného právneho princípu, v ktorom sa odráža aristotelovská myšlienka, že v rovnakých prípadoch má byť postupované rovnako a v nerovnakých prípadoch rozdielne.

71. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd konštatuje, že cieľom napadnutých ustanovení je racionalizácia, sprehľadnenie a zrýchlenie konania pred všeobecným súdom prostredníctvom elektronickej komunikácie. Identifikovaný cieľ možno považovať za ústavné akceptovateľný.

72. Pokiaľ ide o posudzovanie vhodnosti napadnutej právnej úpravy, ústavný súd v rámci tohto kritéria analyzoval existenciu racionálnej väzby medzi použitým prostriedkom (zásahom) a sledovaným cieľom, teda či ním možno tento cieľ dosiahnuť. V okolnostiach danej veci vhodnosť použitého prostriedku potvrdzuje skutočnosť, že použitý legislatívny prostriedok *prima facie* smeruje k naplneniu cieľa formulovaného napadnutou právnou úpravou (elektronizácia komunikácie s okresným súdom). V tomto kroku testu proporcionality teda napadnuté ustanovenia obstoja.

73. V poradí ďalšom kroku, a to teste nevyhnutnosti, je úlohou ústavného súdu formulovať odpoveď na otázku, či napadnutá právna úprava je z hľadiska dosiahnutia (legitímneho cieľa) nevyhnutná, teda či na jeho dosiahnutie nie sú k dispozícii menej obmedzujúce, resp. menej invazívne prostriedky umožňujúce dosiahnutie rovnakého cieľa, avšak dotýkajúce sa základných práv v menšej miere. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že ak je účelom napadnutých ustanovení zavedenie elektronickej komunikácie v konaní pred okresným súdom, tak na tejto úrovni možno zmysluplne uvažovať aj o inom, menej invazívnom prostriedku zásahu do práva na prístup k súdu – treba však jedným dychom dodať, že vytvorenie systému štandardizovaných elektronických formulárov na podávanie odporov

v jednotlivých typoch súdneho konania možno chápať aj v opačnom význame, teda ako zjednodušenie (uľahčenie) prístupu k súdu, čo nezodpovedá obmedzeniu základných práv. Z uvedeného dôvodu, zohľadniac zároveň aj alternatívne použiteľný postup mimo elektronického formulára (body 83 a 85 tohto odôvodnenia), ústavný súd dospel k záveru, podľa ktorého aj z pohľadu tohto kritéria napadnuté ustanovenia nevybočujú z ústavne aprobovaného rámca.

74. V rámci posledného kritéria testu proporcionality ústavný súd posúdil súladnosť napadnutých ustanovení s referenčnými normami pomocou menej prísnej verzie testu proporcionality, pretože ústavná úprava jednak priamo odkazuje na zákonnú realizáciu týchto práv alebo ich súčastí (čl. 46 ods. 4 ústavy) a jednak povaha napadnutých ustanovení z pohľadu nimi sledovaného (legitímneho) cieľa (rovnosť strán) odôvodňuje takého menej prísne posudzovanie.

75. V tejto súvislosti pritom nemožno opomenúť, že zákonodarca má pomerne široký priestor uváženia, akým spôsobom realizáciu týchto procesných povinností vymedzí. Pri ich ustanovení musí byť tiež rešpektovaný ústavný princíp rovnosti, čo znamená vylúčenie svojvôle pri odlišovaní subjektov a práv a zákaz diskriminácie v zmysle čl. 12 ústavy.

76. Ustanovenie určitého pravidla správania (napríklad v podobe určenia foriem a spôsobov uplatňovania práv v súdnom konaní) z podstaty veci vždy prináša určité obmedzenia ľudského konania, pretože zo všetkých jeho možných alternatív pripúšťa iba niektoré jeho podoby, avšak prítomnosť regulácie ľudského konania nemožno *ipso facto* považovať za rozpornú s ktorýmkoľvek základným právom garantovaným na úrovni ústavného poriadku vrátane práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže podmienenie akéhokoľvek súdneho konania určitou formou a spôsobom komunikácie so všeobecným súdom vždy predstavuje limitáciu jeho prístupu.

77. Regulácia procesných pravidiel súvisiacich s prístupom k súdu je zároveň rámcovaná postulátom, podľa ktorého nesmie mať na ktorúkoľvek stranu konania taký „deštruktívny“ účinok, ktorý by fakticky vylúčil jeho podstatu a zmysel v rozsahu, ktorý v skutočnosti znamená ich úplné popretie bez toho, aby to v skutočnosti bolo potrebné na dosiahnutie (explicitne alebo implicitne) vyjadreného účelu zákona. Zároveň je potrebné uviesť, že samotná realizácia tohto základného práva vyžaduje už zo svojej podstaty vytvorenie účinného systému súdnej ochrany práv jednotlivca zo strany štátu, ktorého schopnosť plniť svoju funkciu bude vždy prinajmenšom fakticky limitovaná, avšak ani jedno z referenčných uvedených ustanovení nezaručuje právo na ničím neobmedzený prístup k súdu.

78. Určité podmienky a obmedzenia sú z pohľadu základných procesných práv dovolené a sú dôsledkom skutočnosti, že právo na prístup k súdu vyžaduje podrobnejšiu úpravu predovšetkým na podústavnej úrovni právnej regulácie. Takým obmedzením prístupu k súdu okrem dodržania určitej lehoty, splnenia poplatkovej povinnosti, povinného právneho zastúpenia sú aj podmienky týkajúce sa formálnych alebo obsahových náležitostí podania adresovaného súdu.

79. Ústavný súd sa preto zaoberal otázkou, či napadnuté ustanovenia v súčasnosti nepredstavujú taký spôsob limitácie práva na prístup k súdnej ochrane, ktorý by vo svojich

aplikačných dôsledkoch ohrozoval samotnú podstatu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

80. Ako už bolo naznačené, samotná skutočnosť, že regulácia uplatňovania práv v súdnom konaní so sebou prináša aj určité negatívne externality v podobe straty práva, pričom len táto okolnosť v zásade nesignalizuje problém s ústavnou relevanciou, keďže taký stav je prirodzenou súčasťou a zároveň aj podstatou regulácie ľudského konania. O ústavnoprávne významnom rozmere by bolo možné v zásade uvažovať vtedy, ak by spôsob regulácie prinášal zásadné systémové problémy.

81. V naznačenom kontexte preto nemožno prehliadať, že zákon o upomínacom konaní, ktorého súčasťou sú napadnuté ustanovenia, je súčasťou právneho poriadku od roku 2016 bez toho, aby jeho interpretácia a aplikácia (vrátane interpretácie a aplikácie napadnutých ustanovení) spôsobovali v podmienkach právneho poriadku ťažkosti, ktoré by s ohľadom na ich povahu a rozsah boli rozpoznateľné napríklad z rozhodovacej činnosti ústavného súdu a vymykali sa bežným štandardom aplikačných disproporcií. Je nepochybné, že počas normatívneho života akejkoľvek právnej normy dochádza z pozície jej adresátov k určitým pochybeniam, ktoré v konečnom dôsledku môžu viesť k strate ich práva, avšak tieto pochybenia by mohli signalizovať systémový problém a ústavnoprávnu relevanciu za predpokladu nejasnosti normatívneho textu, jeho neurčitosti (viacvýznamovosti), vnútornej rozporuplnosti, prípadne absencie racionality právnej normy alebo deficitu technického zabezpečenia jej implementácie, čo však s potrebnou relevanciou netvrdí ani navrhovateľ a tieto aspekty nemožno identifikovať ani zo samotnej rozhodovacej činnosti.

82. Napadnuté ustanovenia v súčasnosti nepredstavujú náhly, nepredvídateľný a bežným štandardom nekonvenujúci prvok v právnom poriadku, ktorý je využívaný pri uplatňovaní práv v súdnom konaní, pričom až na niektoré výnimky nemožno dospieť k záveru, že namietané ustanovenia spôsobujú v aplikačnej praxi zásadné problémy v podobe častých pochybení pri elektronickom podávaní odporov v upomínacom konaní. Tieto pochybenia sú svojou povahou skôr pochybeniami spôsobenými nepozornosťou alebo nesústreďenosťou žalovanej strany alebo právnych zástupcov. Navyše v otázke posudzovania odporov podávaných v upomínacom konaní existuje stabilizovaná judikatúra okresného súdu, ako aj ústavného súdu. Z nej vyplývajú aj eventuálne interpretačné modifikácie akceptovania nedostatku procesne predpísanej formy vzhľadom na špecifické okolnosti prípadu, ktoré sa však týkajú osobitných okolností, ktoré sa vyskytli *ad hoc* a na účel posúdenia normatívnych aspektov ústavného súladu zákonnej úpravy (napadnutých ustanovení) ich nie je efektívne ďalej rozoberať. V predmetnom kontexte sa podstaty posudzovania zákonnej úpravy netýkajú ani eventuálne excesy, resp. preukázateľne zistené technologické nedostatky v procese prenosu a spracovania dát, ktoré sú v prípade ich zistenia pri rozhodovaní zohľadniteľné, nie však normatívne smerodajné (sú vecou technického zdokonalenia bez možnosti zvrátiť vývoj právneho poriadku pri digitalizácii justičných činností). Na doplnenie mozaiky právnych názorov týkajúcich sa dotknutej problematiky v kontexte ústavne konformného výkladu zákona mimo rozhodovacej činnosti ústavného súdu a okresného súdu možno uviesť aj aktuálnu rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky so zovšeobecňujúcim aspektom (R 7/2023), ktorá berie do úvahy zákonodarcom sledovaný účel (elektronizácia),

súčasne však výkladom § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní zmierňuje kogentný charakter napadnutej právnej úpravy, čím vytvára účinnú zábranu extrémnemu aplikačnému formalizmu narážajúcemu na mantinely dané podstatou základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie.

83. Nie nevýznamnou okolnosťou (práve naopak, účinnou poistkou) pri posudzovaní práva na prístup k súdu je v tomto prípade aj skutočnosť, že súčasťou platobného rozkazu vydaného v upomínacom konaní je riadne poučenie aj o spôsobe podania odporu (vrátane alternatívy listinného podania v zmysle § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní *a contrario*) a jeho náležitostiach, ako aj o dôvodoch a následkoch odmietnutia odporu. Rovnako nemožno opomenúť štátom vytvorený a zároveň funkčný a prehľadný systém štandardizovaných elektronických formulárov na podávanie odporov v jednotlivých typoch súdneho konania, čím štát realizoval svoju ústavnú povinnosť vytvorenia účinného systému súdnej ochrany práv jednotlivca.

84. Pokiaľ ide o načrtnutú komparatívnu analýzu navrhovateľa súvisiacu s odlišným prístupom zákonodarcu k podmienkam uplatňovania práv prostredníctvom elektronických a listinných podaní a z toho ním vyvodzovaný určitý rozporuplný až diskriminačný prístup, je potrebné uviesť, že ak podústavné právne predpisy upravujú určité obdobné otázky rozdielne, neznamená to, že ich upravujú aj zároveň rozporne, prípadne diskriminačne. Rozdielna úprava podobných inštitútov nespôsobuje vnútornú rozpornosť právneho poriadku, a to aj keď na čiastkové odlišnosti nie je na prvý pohľad významný dôvod. Tieto rozdielnosti sú dlhodobo prítomné práve v procesných predpisoch, keď pohľad naprieč nimi odhaľuje, že sú v nich zakotvené lehoty na podanie opravných prostriedkov v rôznych dĺžkach bez toho, aby bol zrejмый jasný systém ich určovania a aby z tohto dôvodu vznikali pochybnosti o ich ústavnosti. Rovnako možno odmietnuť aj prípadné úvahy o namietanom diskriminačnom prístupe zákonodarcu s ohľadom na § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní. V ňom obsiahnuté procesné pravidlo napomáha dosiahnutiu rovnováhy procesného postavenia strán sporového súdneho konania spôsobom, že druhej strane tohto súdneho konania (žalovanému) ustanoví rovnocenné podmienky elektronickej komunikácie pri zabezpečovaní ochrany práv prostredníctvom súdu.

85. Navyše poloha uvažovania o diskriminačnom prístupe zákonodarcu pri posudzovaní väd podania sa nejaví ako relevantná, pretože žalovaná strana má pred sebou z pohľadu procesných následkov dve rovnocenné voľby spočívajúce vo využití buď elektronického podania, alebo listinného podania a je výlučne na jej vôli, ktorú z týchto dvoch zákonom dovolených alternatív komunikácie s okresným súdom využije. To, že zákonodarca pre tieto situácie zároveň vytvoril odlišnú koncepciu prístupu k ich posudzovaniu a prípadnému odstraňovaniu ich nedostatkov prostredníctvom dvoch paralelných mechanizmov, ešte nesignalizuje diskriminačný prístup. Relevantné je v tomto prípade to, že spôsob výberu jednej z týchto alternatív je výlučne závislý od vôle žalovanej strany sporu, ktorá zároveň vie predvídať procesné následky svojho nesprávneho postupu v konaní.

86. Sumarizujúc už uvedené, možno konštatovať, že napadnuté ustanovenia predstavujú zákonnú (podústavnú) úpravu podmienok prístupu k súdu, ktorá sleduje legitímny cieľ, ktorým je racionalizácia, sprehľadnenie a zrýchlenie konania pred všeobecným súdom, ako aj

presadenie istej miery procedurálnej rovnosti strán sporového konania pri podávaní elektronických podaní, a tieto ustanovenia sú spôsobilé uvedený cieľ dosiahnuť. S aplikačnými dopadmi napadnutých ustanovení nie sú spojené obmedzenia prístupu k súdu nerešpektujúce podstatu a zmysel základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktoré by odporcom v upomínacom konaní za podmienok ustanovených v napadnutých ustanoveniach (v kontexte alternatívnej formy podania v listinnej podobe) sťažovali prístup k (upomínaciemu) súdu spôsobom, ktorý by bol neprimeraný, či by ho dokonca fakticky znemožňoval. Pravidlá elektronického prístupu k súdu sú dostatočne jasné, ich aplikácia na úrovni všeobecného súdnictva je dlhodobo ustálená a štát v tomto smere vytvoril funkčný mechanizmus ich realizácie kombinovaný s podrobným poučením o spôsobe jeho uplatňovania žalovanou stranou.

87. K namietanému nesúladu napadnutých ustanovení s navrhovateľom označeným referenčným rámcom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 1 dodatkového protokolu je potrebné uviesť, že nesúlad napadnutých ustanovení navrhovateľ namieta v spojení, resp. vo vzájomnej (vecnej) nadväznosti a s rovnakou materiálnou podstatou ako nesúlad s referenčnými právami – základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri časť III.1 tohto nálezu).

88. V nadväznosti na túto argumentáciu navrhovateľa ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri výklade a aplikácii čl. 1 dodatkového protokolu vychádza z toho, že prostredníctvom tohto článku sa chráni nielen „existujúci majetok“, ale aj také „majetkové hodnoty vrátane právnych nárokov“, o ktorých môže dotknutá osoba tvrdiť, že má aspoň „legitímne očakávanie“, že ich bude efektívne požívať ako svoje majetkové právo (Pine Valley Development Ltd. a iní v. Írsko, rozsudok ESLP z 29. 11. 1991 a Pressos Compania Naviera S. S. a iní v. Belgicko, rozsudok ESLP z 20. 11. 1995). V súvislosti s už uvedeným ústavný súd pripomína, že jeho judikatúra k základnému právu na vlastníctvo majetku je založená na všeobecnom východisku, podľa ktorého čl. 20 ústavy sa vykladá a aplikuje tak, aby jeho výklad a aplikácia boli v súlade s čl. 1 dodatkového protokolu (PL. ÚS 17/00).

89. Tento právny názor je obhájitelný v zásade len v takom prípade, ak si strany sporového súdneho konania riadne plnia (splnili) povinnosti vyplývajúce z procesných pravidiel vzťahujúcich sa na ich postup. Základné východisko teda predstavuje už vyslovený právny záver ústavného súdu (pozri časť III.3 tohto nálezu), podľa ktorého neplnenie zákonom ustanovených povinností vo všeobecnosti nemôže požívať právnu ochranu, a preto aplikáciou mechanizmu ustanoveného v napadnutých ustanoveniach zákona o upomínacom konaní po naplnení ich hypotézy spočívajúcej v nesplnení zákonom ustanovených povinností podľa § 11 ods. 2 s konzekvenciou podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní v zásade nemôže dôjsť k neprípustnému zásahu do ktoréhokoľvek ústavou garantovaného práva vrátane základného práva vyplývajúceho z čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Uvedený právny záver považuje ústavný súd z hľadiska posudzovania kompatibility napadnutej právnej úpravy s čl. 20 ods. 1 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu za východiskový a vzhľadom na závery vyplývajúce z časti III.3 tohto nálezu aj za taký, ktorý je determinujúci pre akúkoľvek ďalšiu zmysluplnú úvahu o možnom

nesúlade napadnutých ustanovení s čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Preto ústavný súd nevyhovел ani tejto časti návrhu okresného súdu.

IV. Záver

90. Z dôvodov už uvedených tak možno konštatovať, že napadnuté ustanovenia [§ 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní] nie sú v rozpore s čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu. Preto ústavný súd návrhu nevyhovел tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku nálezu, pričom o návrhu navrhovateľa na zmenu jeho návrhu rozhodol negatívne výrokom v bode 1 výroku nálezu (čomu prislúcha časť II.6 tohto odôvodnenia).

91. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripájajú k tomuto rozhodnutiu odlišné stanoviská sudcovia Peter Straka a Robert Šorl, ktoré sa týkajú výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/2023 z 24. januára 2024 Moja upomienka k upomínaciemu konaniu

1. V súlade s § 67 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/2023 z 24. januára 2024 odlišné stanovisko, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

2. Podstatou veci bola ústavnosť normy, podľa ktorej ak sa žalovaný v upomínacom konaní rozhodol podať odpor elektronicky, tak ho musí pod hrozbou odmietnutia a nadobudnutia právoplatnosti, resp. exekvovateľnosti rozhodnutia podať dokonale – výlučne prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný podľa osobitného predpisu.

3. Na ústavnosť tejto normy možno nahliadať z dvoch perspektív. Na jednej strane je pravdou, že napadnutá norma stanovuje jasné pravidlá, ktoré ak žalovaný splní, tak jeho odpor bude akceptovaný a prístup k súdu zabezpečený. Navyše má žalovaný možnosť vybrať si, či odpor podá na listine alebo elektronicky. Ak ho podá elektronicky, tak len na presnom formulári s autorizovaným podpisom. Podporne tu možno uviesť, že formulárové podania na medzinárodných súdoch sú stále náročnejšie na nepomýlenie sa. Nemožno tiež prehliadať, že z praxe je počuť mnohé pozitívne signály na skúsenosti s upomínacím konaním.

4. Na druhej strane je pravdou, že ak sa žalovaný pomýli v technike podávania odporu, tak je odpor odmietnutý a pohľadávka je správoplatnená a exekvovateľná. Bez ohľadu na môj sentiment k slabším stranám sporov uvažujem, či takáto „prehra“ sporu nie je príliš jednoduchá v porovnaní s prieskumom v rámci štandardného civilného procesu s množstvom procesných záruk a opravných prostriedkov. Nemožno prehliadnuť, že zo spôsobu, akým navrhujúci sudca Okresného súdu Banská Bystrica vymenúva v návrhu prípady, kde došlo k odmietnutiu odporu, možno odvodíť, že má osobné rozpaky s takto ukončenými vecami.

Daný súd, ako je známe, je exkluzívnym pre tieto konania, a preto na jednom pracovisku možno vnímať úplnú aplikačnú prax.

5. Na vec som sa pozrel z dvoch hľadísk: (i) „elektronickým“ hľadiskom 21. storočia a (ii) procesualistickým hľadiskom 19. storočia.

6. Z hľadiska elektronizácie ma zamestnávalo, či v požiadavke na dokonalosť odpovede žalovaného nejde o akýsi „vírus“, a to z toho dôvodu, že poza chrbát tradičného civilného procesu sa rozvíja elektronická komunikácia so štítom, v ktorom sa prelínajú normy právne a otázky technologické. Musíme preto spoznávať pojmy *technologickej implementácie* a *inklúzie* [porov. Gera, M., Husovec, M., Szilva, Š., Zabud'ková, P. Digitálna verejná správa a ľudské práva, European Information Society Institute, 2015, ISBN 978-80-971307-3-2 (tlač), ISBN 978-80-971307-4-9 (pdf)].

7. Technologická implementácia vyjadruje konkrétne technologické riešenie, ktoré sa nenachádza v právnom predpise, ale implementuje ho. Prakticky povedané, ak by sa formulár zo stránky ministerstva spravodlivosti dal aplikovať len s veľkými ťažkosťami, tak by technologická implementácia mohla ohroziť aj ústavnosť implementovanej normy – samotného predpisu. S tým priamo súvisí princíp INKLUZÍVNOSTI. Ten znamená, že pri technologickom riešení sa musí zvažovať, ako je priateľské z hľadiska adresáta noriem. Niečo iné je žiadať isté techno-kompetencie od dôchodcov, niečo iné od podnikateľa a niečo iné od advokáta.

8. Názvy právnych inštitútov často vystihujú ich podstatu a nesú si ich aj z čias kodifikácií z 19. storočia. UPOMÍNACIE konanie znamená v nemecky hovoriacich krajinách civilné procesné konanie, ktoré má „upomenúť“ dlžníka, že asi prehliadol dlh, a tým ho povzbudiť na zaplatenie, alebo, ak s ním bez ďalšieho nesúhlasí, tak bez skutkovej a právnej argumentácie vyjsť z upomínacieho konania a rozvinúť klasické sporové konanie.

9. Tým, že u nás musí byť odpor vecne odôvodnený, tak sa prvok upomínania, teda iba upozornenia, umenšuje. Žalovaný má tiež v porovnaní so žalobcom ťažší prístup k súdu. Žalobca si môže zopakovať podanie návrhu, žalovaný pri elektronickom pochybení stráca spor.

10. Podstatné je vnímať prípady, z ktorých vzišlo podanie na ústavný súd. V jednej veci žalovaný tvrdil, že vyplnené tlačivo nebol schopný podpísať zaručeným podpisom priamo na portáli e-žaloby, preto ho podpísal vo formáte pdf. V ďalších prípadoch žalovaní vyplnili namiesto formulára upomínacieho konania formulár pre platobný rozkaz. V jednom prípade prevzal advokát právne zastúpenie v posledný deň lehoty a v čase podávania nefungoval portál, a preto podal odpor prostredníctvom formulára pre platobný rozkaz.

11. Ak berieme do úvahy povinnosť vecného odôvodnenia odporu spolu s požiadavkou na technicky dokonalé doručenie odporu, tak je na mieste, aby mohol súd vyzývať na odstránenie technických väd odporu. Žiadalo by sa aj presne stanovené jednotné poučenie a prípadne stanovenie pravidiel, ako má žalovaný postupovať v prípade technických problémov.

12. Z hľadiska metodiky nálezu by som dodal, že v predmetnej veci išlo naozaj o veľmi konkrétnu kontrolu, avšak s veľmi abstraktnou reakciou. Išlo o veľmi konkrétnu kontrolu,

pretože súd predložil množstvo praktických problémov. Myslím, že bolo namieste dôkladnejšie skúmanie situácií, pri ktorých môžu žalovaní chybné podať odpor.

13. Ústavnoprávny problém napadnutej normy umocňujú právne veci, na ktoré dopadá judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), podľa ktorej už aj bez napadnutej normy je právna úprava rozkazného konania europroblematická. V rozsudku EOS KSI Slovensko (rozsudok z 20. septembra 2018, C-448/17, ECLI:EU:C:2018:745) Súdny dvor uviedol, že: *„Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto ex offio preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“* Sloveso „bráni“ jasne ukazuje na konflikt tzv. „odporového práva“ so smernicou Rady 93/13 ES o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Ak podľa judikatúry Súdneho dvora je euronekonformný proces podávania odporu proti platobnému rozkazu vyššieho súdneho úradníka, ak sa má odpor podať v lehote 15 dní a má sa odôvodniť, o čo menej je problematickou právna úprava, ak sa potencionálne euronekonformná právna úprava podávania odporu, naopak, ešte viac sprísni o obligatórne odmietnutie odporu pre jeho nepodanie na predpísanom formulári.

14. Právo by sa malo vždy len vylepšovať, nie zhoršovať a už vôbec by sa nemalo dostávať do kolízie s prednostnými normami. Nič iné ako generovanie nových sporov nevidím. Súdny dvor už rozhodol, že ak sa v rozkaznom konaní zmluvná podmienka nepodrobí testu

neprijateľnosti a aspoň stručne neodôvodní, prečo nie je neprijateľnou, problém sa len presúva na exekučný súd¹ a poťažmo aj s generovaním nového sporu vrátane náhrady škody.²

15. Najväčší paradox budú prinášať veci, keď žalovaný podá elektronický odpor, no nie na predpísanom formulári a upomínací súd ho preto odmietne, aj keď odpor bude obsahovať podstatnú námietku, ktorú mal súd aj bez návrhu preskúmať, čím poruší právo Európskej únie, no spis nasmeruje *ad acta*.

16. Ako som už naznačil, ústavná udržateľnosť napadnutej normy podľa kritéria prístupu k súdu by sa nemala posudzovať cez aspekt možnosti podania odporu (takáto možnosť tu je

¹ Podľa rozsudku Súdneho dvora Investcapital z 29. februára 2024 vo veci C-724/22, ECLI:EU:C:2024:182.: „Článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa v spojení so zásadou efektivity má vykladať v tom zmysle, že: nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu preklúzie neumožňuje súdu rozhodujúcemu o výkone platobného rozkazu preskúmať *ex offio* alebo na návrh spotrebiteľa prípadnú nekalú povahu podmienok obsiahnutých v zmluve o úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak takéto preskúmanie už bolo vykonané súdom v štádiu konania o platobnom rozkaze, pod podmienkou, že tento súd vo svojom rozhodnutí identifikoval podmienky, ktoré boli predmetom tohto preskúmania, uviedol, hoci aj stručne, dôvody, pre ktoré tieto podmienky neboli nekalé, a uviedol, že ak v stanovenej lehote nedôjde k uplatneniu opravných prostriedkov stanovených vnútroštátnym právom proti tomuto rozhodnutiu, spotrebiteľovi zaniká právo dovoliť sa prípadnej nekalé povahy uvedených podmienok.“

Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa v spojení so zásadou efektivity má vykladať v tom zmysle, že: bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje súdu rozhodujúcemu o výkone platobného rozkazu prijať *ex offio* opatrenia na vykonanie dokazovania s cieľom zistiť skutkové a právne okolnosti potrebné na preskúmanie prípadnej nekalé povahy podmienok obsiahnutých v zmluve o úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, pokiaľ preskúmanie vykonané príslušným súdom v štádiu konania o platobnom rozkaze nespĺňa požiadavky zásady efektivity v súvislosti s touto smernicou.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora SPV Project 1503 zo 17. mája 2022 vo veci C-693/19, ECLI:EU:C:2022:395: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že ak proti platobnému rozkazu vydanému súdom na návrh veriteľa nepodal dlžník odpor, súd rozhodujúci o nariadení výkonu rozhodnutia nemôže, z dôvodu, že právna sila rozhodnutej veci tohto rozkazu sa implicitne vzťahuje na tieto podmienky, čo vylučuje akékoľvek preskúmanie ich platnosti, následne preskúmať prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok, na ktorých je uvedený rozkaz založený. Skutočnosť, že ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozkazu dlžník nevedel o tom, že ho možno považovať za „spotrebiteľa“ v zmysle tejto smernice, nie je v tejto súvislosti relevantná.“

Podľa uznesenia Súdneho dvora DSK Bank a FrontEx International z 26. novembra 2020 vo veci C-807/19, ECLI:EU:C:2020:967, výroku 2: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, pokiaľ predpokladá, že tento návrh je založený na nekalé podmienke uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere v zmysle smernice 93/13, mohol v prípade, že spotrebiteľ nepodá odpor, požiadať veriteľa o dodatočné informácie s cieľom preskúmať prípadnú nekalú povahu tejto podmienky.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Profi Credit Polska z 13. septembra 2018 vo veci C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711: „Článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá umožňuje vydať platobný rozkaz na základe vlastnej zmenky spĺňajúcej všetky náležitosti, ktorou sa zabezpečuje pohľadávka zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, keď súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, nemá právomoc preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienok tejto zmluvy, a pokiaľ podmienky uplatnenia práva podať odpor proti takému rozkazu neumožňujú zabezpečiť dodržiavanie práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora EOS KSI Slovensko z 20. septembra 2018 vo veci C-448/17, ECLI:EU:C:2018:745, výroku 2: „Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalé povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto *ex offio* preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Banco Español de Crédito zo 14. júna 2012 vo veci C-618/10, ECLI:EU:C:2012:349, výroku 1: „Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že jej odporuje právna úprava členského štátu, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na vydanie platobného rozkazu neumožňuje ani a limine, ani v korejkol'vek inej fáze konania *ex offio* preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak spotrebiteľ nepodá odpor.“

Podľa uznesenia Súdneho dvora British Airways (Remboursement par miles) z 21. novembra 2023 vo veci C-522/22, ECLI:EU:C:2023:942: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých

a dokonca daná aj na výber), ale cez neprimeraný následok (vznik exekučného titulu) pre jednu chybu. Na porovnanie procesné právo na mnohých miestach a na rôznych inštanciách, a dokonca aj v procese pred ústavným súdom, normuje inštitút opravy či dopĺňovania podaní.³

17. Upomínacie konanie aj napadnutým ustanovením nenapĺňa sledovaný „právny skvost“ spočívajúci v napomenutí (upomenutí) a v podstate v rozpore s podstatou zmyslu a cieľa upomienky nahradilo vo výsledku náročné a početné procesné inštitúty kontradiktórneho procesu až po vyhlásenie rozsudku. Následok spojený s formálnym pochybením pri písaní

podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že vnútroštátny súd nemôže ex offio preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienok uvedených v zmluve a vyvodiť z toho dôsledky, keď vykonáva dohľad nad exekučným konaním založeným na rozhodnutí s právnou silou rozhodnutej veci, ktorým sa vydáva právoplatný platobný rozkaz:

- ak táto právna úprava nestanovuje takéto preskúmanie v štádiu vydania platobného rozkazu, alebo

- v prípade, keď je takéto preskúmanie stanovené len v štádiu podania odporu proti dotknutému platobnému rozkazu, ak existuje nezanedbateľné riziko, že dotknutý spotrebiteľ nepodáva požadovaný odpor buď z dôvodu osobitne krátkej lehoty stanovenej na tento účel, alebo vzhľadom na trovy, ktoré by vznikli v dôsledku podania opravného prostriedku v porovnaní s výškou sporného dlhu, alebo z dôvodu, že vnútroštátna právna úprava nestanovuje povinnosť, aby boli tomuto spotrebiteľovi oznámené všetky informácie potrebné na to, aby mohol určiť rozsah svojich práv.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Getin Noble Bank a i. (Contrôle d'office du caractère abusif des clauses) z 18. januára 2024 vo veci C-531/22, ECLI:EU:C:2024:58, b. 21: „Tento súd uvádza, že TL nepodal odpor proti platobným rozkazom uvedeným v bode 17 tohto rozsudku, a preto už nemá k dispozícii nijaký právny prostriedok, ktorý by mu v praxi umožňoval spochybniť povinnosti, ktoré mu vyplývajú z týchto platobných rozkazov.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Finanmadrid EFC z 18. februára 2016 vo veci C-49/14, ECLI:EU:C:2016:98: „Nielen z judikatúry súdneho dvora, ale aj ústavného súdu, exekučné konanie netvorí prekážku pre vykonanie ex offio súdneho prieskumu neprijateľnosti zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, z ktorej plnenie je predmetom súdnej exekúcie (uznesenie ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022, rozsudok súdneho dvora vo veci SPV Project 1503 Srl, Dobank SpA proti YB č. C 693/19 zo 17. mája 2022, tiež C-693/19).“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Impuls Leasing România zo 17. mája 2022 vo veci C-725/19, ECLI:EU:C:2022:396: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje, aby súd rozhodujúci o nariadení výkonu rozhodnutia, na ktorý bola podaná námietka proti exekúcii, posúdil ex offio alebo na návrh spotrebiteľa nekalú povahu podmienok zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, ktorá je exekučným titulom, pokiaľ súd rozhodujúci vo veci samej, na ktorý môže byť podaná samostatná žaloba podľa všeobecného práva na účely preskúmania potenciálne nekalej povahy podmienok takejto zmluvy, je oprávnený prerušiť exekučné konanie dovtedy, kým nerozhodne vo veci samej, len vtedy, ak je zložená zábezpeka, ktorej výška môže odradiť spotrebiteľa od toho, aby takúto žalobu podal a zotrval na nej.“

2

Rozsudok Súdneho dvora Ibercaja Banco zo 17. mája 2022 vo veci C-600/19, ECLI:EU:C:2022:394: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu účinku právnej sily rozhodnutej veci a prekážky neumožňuje ani súdu preskúmať ex offio nekalú povahu zmluvných podmienok v rámci konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, ani spotrebiteľovi po uplynutí lehoty na podanie námietky dovoľávať sa nekalej povahy týchto podmienok v tomto konaní alebo v neskoršom určovacom konaní, pokiaľ uvedené podmienky už boli pri začatí konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou predmetom preskúmania ich prípadnej nekalej povahy vykonaného súdom ex offio, ale ak súdne rozhodnutie povoľujúce výkon rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou neuvádza žiadne odôvodnenie, aspoň v stručnej forme, preukazujúce toto preskúmanie, a ani neuvádza, že posúdenie vykonané týmto súdom po uvedenom preskúmaní už nebude možné spochybniť bez podania námietky v uvedenej lehote.“

3 Podľa § 129 ods. 1 Civilného sporového poriadku: „Ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zjavné, čoho sa týka a čo sa ním sleduje, alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. Podľa § 56 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ak má návrh na začatie konania uvedený v § 42 ods. 2 písm. f), g), i) až l), n), q), r) a v) odstrániteľné nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby v určenej lehote tieto nedostatky odstránil. Ak účastník konania v určenej lehote nedostatky neodstráni, ústavný súd návrh na začatie konania odmietne. Na nedostatky návrhu na začatie konania uvedeného v § 42 ods. 2 písm. a) až e), h), m), o), p) a s) až u) ústavný súd navrhovateľa neupozorňuje.“

obranu je neprimeraný. Napadnutá norma § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní podľa môjho názoru nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Odlišné stanovisko sudcu Roberta Šorla

k nálezu č. k. PL. ÚS 10/2023-59 z 24. januára 2024

1. Ústavný súd nevyhovel návrhu Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) na vyslovenie nesúlady § 12 ods. 1 písm. c) a § 11 ods. 2 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“) s čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Návrhu malo byť sčasti vyhovené. Malo byť vyslovené, že § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru.

2. Pochybnosti o vhodnosti zákona o upomínacom konaní ako nástroja efektivity civilného procesu som vyslovil už dávnejšie, a to v príspevku z leta 2016 (Šorl, R. Hľadanie efektivity platobného rozkazu v návrhu zákona o upomínacom konaní. www.lexforum.sk). Okrem iného som uviedol, že *„ustanovenie § 11 ods. 2 v spojení s § 12 ods. 1 písm. c) striktne viaže podanie odporu na predpísané tlačivo. Slovenský zákonodarca je zrejme inšpirovaný formulármi podľa rôznych európskych procesných nástrojov, zrejme v nevedomí, že tieto nástroje skôr vykonanie rôznych súdnych úkonov sťažujú ako uľahčujú, a to nielen samotnému odosielateľovi, ale i adresátovi formulára. Treba len dúfať, že vytvorené formuláre budú efektívne a nemätúce...“*.

3. Ústava zákonodarcovi neberie dôvod myslieť si, že formulár je nástroj efektivity súdneho konania. Ide o predstavu zákonodarcu, ktorá nemusí byť zhodná so subjektívnou predstavou sudcov. Preto príkaz podať odpor zaslaný elektronickými prostriedkami na formulári tak, ako to vyplýva z § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní, nie je v rozpore s ústavou. Rozpor s ústavným právom na súdnu ochranu však spočíva v konštrukcii, ktorá vyplýva z § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní, podľa ktorého odpor podaný elektronicky, no inak ako na formulári, sa bez ďalšieho odmieta.

4. Platobný rozkaz či už podľa Civilného sporového poriadku alebo zákona o upomínacom konaní je odklon od štandardnej predstavy rozhodnutia civilného sporu na verejnosti prístupnom, bezprostrednom a formou nezviazanom pojednávaní, na ktorom sa rieši spor dvoch strán. Nedostatok procesom formalizovanej aktivity žalovaného v podobe odporu proti platobnému rozkazu môže viesť k tomu, že spor bude právoplatne, a tak nezvratne rozhodnutý inak, ako verejne vyhláseným rozsudkom.

5. Legitímne je, že odpor musí byť podaný v zákonom stanovenej lehote, keďže ide prvok nastolenia právnej istoty. Pochybnosti však treba mať pri tých podmienkach, ktoré iný legitímny ústavný cieľ nemajú a ktorých jediným dôvodom je snaha o zabezpečenie či už skutočnej alebo domnnej efektivity súdneho systému. Hoci osobitná požiadavka podania odporu na formulári má len domnelý cieľ efektivity, sama osebe nie je v rozpore

s ústavou. V rozpore so samou podstatou ústavného práva na súdnu ochranu je neprimeraná procesná sankcia spočívajúca v odmietnutí inak ako na formulári podaného odporu.

6. Zatiaľ čo nedostatok podania návrhu na vydanie platobného rozkazu na predpísanom formulári nevedie k nezvratnému následku straty práva žalobcu, následok spočívajúci v odmietnutí odporu sa spája so stratou možnosti obrany žalovaného proti žalobcom uplatnenému nároku. Takýto následok však nemá legitímny cieľ a je neprimeraný. Osobitne preto, že splnenie banálnej procesnej povinnosti podať odpor na formulári si zákon môže vynútiť inými miernejšími prostriedkami. To, že trvanie na podaní odporu na formulári nesleduje legitímny cieľ, preukazuje aj znenie § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní. Z neho vyplýva, že odpor netreba podať nevyhnutne elektronicky. Ak sa teda podáva v listinnej podobe, formulár sa nevyžaduje. Tým sa kladú na osoby, ktoré sú povinné komunikovať so súdom výlučne elektronicky, vyššie nároky na splnenie formy procesných úkonov s neprimerane prísnou sankciou pre jej nesplnenie.

7. Treba zvýrazniť i to, že Civilný sporový poriadok podanie odporu na formulári nevyžaduje. V systéme procesného práva sú tak prítomné dva ľahko zameniteľné a občanov mätúce postupy. Práve to aj po viacročnej účinnosti zákona o upomínacom konaní vedie k množstvu stále sa opakujúcich zlyhaní podávateľov odporov proti platobným rozkazom upomínacieho súdu. Hoci ide aj o ich chybu, nie je dôvod na to, aby do ich práva na súdnu ochranu bolo už na začiatku súdneho konania zasiahnuté nezvratným následkom straty sporu, možno aj v hodnote celoživotných úspor, len preto, že podávateľ odporu ho nevpísal do predpísaného formulára (nepodpísal modrým perom). Takýto následok nie je prejavom materiálnej ochrany základných práv. Súdna moc sa v očiach občana takýmto formulármi preformalizovanými, zdanlivo efektívnymi postupmi nemôže s úspechom legitimizovať. Na rýchlom konci takto vyriešeného sporu zostane len škodoradosť žalobcu a sklamanie žalovaného. Či už z vlastnej chyby alebo skôr z toho, ako mu štát formulárom, ktorým mu chcel všetko uľahčiť, zabránil brániť sa proti uplatnenému právu v riadnom procese.